

PROJECTE DE REMODELATGE DEL MUSEU FREDERIC MARÈS (1ª PLANTA). SECCIÓ D'ESCULTURA. SEGLES XV-XIX

ANTECEDENTS

El Museu Frederic Marès obrí les seves primeres sales l'any 1946. Des d'aleshores i fins l'any 1964 un seguit d'obres l'acabà dotant de l'espai amb què compta actualment. El pas dels anys, els nous coneixements i les noves directrius museogràfiques, posaren en evidència la necessitat d'actualitzar la presentació dels fons escultòrics del museu, amb l'objectiu principal d'oferir un millor servei als ciutadans. El 1995 la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona aprovà d'encarregar un projecte de remodelatge amb tal fi.

El maig de 1999 s'inaugurà la primera fase del remodelatge de la Secció d'Escultura del Museu Frederic Marès, que consistí en adequar a les necessitats museogràfiques actuals les col·leccions d'escultura que abasten des del món ibèric fins al segle XIV.

El 2001 s'inaugura la segona fase que corresponia a les obres de la planta soterrània del museu, on es conserva la col·lecció d'escultura en pedra.

El projecte arquitectònic fou realitzat per Josep Llinàs.

LA TERCERA FASE DEL REMODELATGE

La tercera fase del remodelatge respon al mateix objectiu d'oferir una millor presentació de les obres, tant les escultòriques com les col·leccions complementàries que les acompanyen –mobiliari, orfebreria, teixit ... que cronològicament corresponen als segles XV-XIX, en funció de les exigències actuals de conservació, exposició i difusió.

Òbviament, les intervencions que cal dur a terme en la primera planta han de seguir els mateixos criteris de la planta baixa i soterrània, car la suma de les tres zones constitueix la Secció d'escultura del museu i, per tant, ha de tenir un tractament equivalent que la doti de la unitat necessària. És indispensable, doncs, mantenir el caràcter de museu de col·leccionista, si bé les diferències artísticoculturals d'aquest període en relació al de la planta baixa, exigeixen certes diferències en el seu tractament expositiu.

PROJECTE MUSEOLÒGIC

El discurs museològic de la tercera fase de remodelatge de la secció d'escultura recull de nou el criteri establert en la primera i segona fase –remodelació de la planta baixa i la soterrània (sala 12)–, que es basava en l'ordenació cronològica i estilística de les obres. L'objectiu és donar una imatge global, com més ajustada millor, de l'art de cada un dels períodes artístics. El discurs estarà condicionat per la varietat i la riquesa de la mateixa col·lecció. Es mantindrà la seqüència cronològica i la classificació i ordenació de les obres amb criteri estilístic, ja sigui per autors, escoles –principalment per les obres de producció estrangera–, corrents estilístics, etc. A la vegada, alguns conjunts s'agruparan per aproximació temàtica.

Si bé el “nucli” de la col·lecció exposada a la primera planta el constitueix la col·lecció d'escultura –principalment escultura hispànica en fusta– amb una àmplia cronologia que va des de mitjan segle XIV fins al segle XIX, en aquest espai s'hi trobaran, també, exposades altres col·leccions, que s'agruparan en espais propis al llarg del nou discurs.

Els continguts de les col·leccions són:

COL·LECCIÓ D'ESCULTURA: Comprèn fonamentalment obres hispàniques, si bé també hi ha representada alguna escola estrangera i abraça una àmplia cronologia que va des del segle XV fins al segle XIX.

El discurs museològic de la primera planta del Museu Frederic Marès reprèn l'exposició de les col·leccions allà on s'havia deixat a l'anterior fase de remodelació portades a terme a la planta baixa i soterrània del Museu; es a dir, a final del segle XIV, per enllaçar a la primera planta amb l'art del segle XV. S'inicia el discurs amb una magnífica escultura de l'anomenat “gòtic internacional”. A continuació es dona pas al nou corrent estilístic denominat “estil hispanoflamec” ben representat a la col·lecció i amb noms tan destacables com l'escultor Alejo de Vahía, del qual el museu en guarda la major col·lecció coneguda (9 obres) i que permet destinar-li un espai expositiu monogràfic.

Seguint l'ordre cronològic es presenten un grup de peces datables a l'entorn de 1500 i encara molt influenciades pel darrer gòtic, tant pel que fa referència a obres de producció hispànica com a obres importades del món flamenc o alemany.

El nou estil renaixentista, de clara ascendència italiana, està protagonitzat per noms tan rellevants com Bartolomé Ordóñez o Damià Forment.

La major part d'obres de la col·lecció d'escultura, i molt especialment les del segle XVI, estan vinculades a l'àrea castellana, i destaquen Palència i Valladolid com els dos centres més ben representats a la col·lecció.

El segon terç del segle XVI té com a fil conductor el nou corrent artístic denominat "manierisme", que marcarà el discurs d'un nou àmbit expositiu amb artistes tan rellevants com Alonso Berruguete i Juan de Juni, i alhora els escultors que treballen a redós d'aquests dos grans mestres o obres influenciades pel seu estil.

Amb Gaspar Becerra s'inicia a Espanya el moviment romanista representat en el museu per obres del seu cercle i dels seus seguidors. Aquest moviment estilístic dominarà una àmplia àrea geogràfica que va des de La Rioja fins a Sevilla.

La influència romanista es manté al llarg de l'últim terç del segle XVI i en el discurs destaca l'obra d'Esteban Jordan o Manuel Álvarez –sens dubte un altre dels autors més ben representats d'aquest període, tant pel que fa a la seva producció escultòrica en marbre com en fusta, i el qual també mereix un àmbit propi dins el discurs– o per Juan Montejo a la zona de Toro.

Dintre d'aquesta darrera cronologia hi ha també representat el centre cortesà de Madrid i Toledo. Tanca el període l'activitat portada a terme a l'àrea de Navarra i Biscaia per artistes influïts per mestres tan reconeguts com Juan de Beauves o Juan de Anchieta, entre d'altres. Tanca el període l'escultor Juan de Oviedo, escultor de Sevilla, del qual el museu conserva el gran compartiment central del retaule que va esculpir per Cazalla de la Sierra.

Quant a la producció artística al llarg del segle XVII, l'escultura castellana està representada per una figura excepcional: Gregorio Fernández i una excel·lent representació de l'escola andalusa amb l'obra de Pedro de Mena. De l'àrea de La Rioja, Àlaba i Navarra hi ha obres de Lope de Larrea o Juan Vazcardo. Tallers murcians i catalans també hi estan representats.

El barroc del segle XVIII està representat per obres dels diversos tallers actius a la península (Castella, Andalusia, Catalunya, Mallorca i València). En destaca el centre de Múrcia amb obres d'Antoine Dupar i del prestigiós escultor Francisco Salzillo. I les obres de Ramon Amadeu, catalanes.

El segle XIX està representat pels grans escultors neoclàssics catalans, Damià Campeny i Antoni Solà. De la segona meitat del segle hi ha una representació àmplia dels escultors Vallmitjana, més obres de Rossend Nobas, Rafael Atché i Joan Samsó.

Tanca el discurs el conjunt d'obres de l'escultor noucentista Rafael Solanic, coetani del fundador del museu, Frederic Marès.

A cadascun dels grans àmbits, presidits pels artistes més destacats, s'hi han establert agrupacions secundàries determinades per la influència rebuda i/o per l'àrea geogràfica de producció.

Esporàdicament són exhibides al llarg del discurs peces realitzades en marbre o alabastre que s'intercalen a l'escultura de fusta. La presència de peces treballades amb materials petris –la major part de les peces treballades amb aquests materials estan actualment exposades a la sala 12 que està dedicada a l'escultura en pedra– es justifica per la seva alta qualitat artística i per ser imprescindibles en el desenvolupament del discurs.

Intercalats en el discurs general es mostraran alguns conjunts escultòrics agrupats des del punt de vista iconogràfic o tipològic (Santa Generació, la Pietat, imatges del Nen Jesús o l'escultura feta amb cera).

Per tal d'enriquir al màxim el discurs expositiu i al marge del discurs general cronològic es mostraran al llarg del recorregut les col·leccions següents:

COL·LECCIÓ DE PINTURA: És molt menys nombrosa que la col·lecció d'escultura i més heterogènia –Marès no fou mai un col·leccionista de pintura–, però guarda peces d'un alt interès i qualitat. En destaquen un grup d'obres d'estil gòtic i un conjunt de peces dels segles XVI, XVII i XVIII de bona qualitat.

COL·LECCIÓ DE MOBLE: S'exposa la col·lecció d'arquetes –la col·lecció més destacada dintre del mobiliari– i un cadirat de cor destacable pel seu treball escultòric.

COL·LECCIÓ DE TEIXITS: S'inicia amb una petita col·lecció d'exemplars coptes i hispanomusulmans. S'exposaran també una selecció d'ornaments litúrgics brodats representatius del segle XVI al XVII.

COL·LECCIÓ D'OBJECTES LITÚRGICS: Requereix un àmbit monogràfic on es mostrarà la col·lecció de portapaus juntament amb altres objectes litúrgics com una petita col·lecció de píxides, navetes i maces.

COL·LECCIÓ DE MEDALLES: Selecció de medalles dels segles XIX–XX, fonamentalment franceses i catalanes, obra de reconeguts escultors medallistes.

COL·LECCIÓ DE FIGURES DE PESSEBRE: Destaquen dos grups napolitans i una àmplia col·lecció de figures de terracota dels segles XIX-XX.

El projecte arquitectònic és responsabilitat de l'equip Santiago Vives – J T Ardèvol i Associats – Fernando Marzá.